

T.C.
SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

GÜNLÜDÜR
15/10/2025

Sayı :E-75833232-610-7355554

Konu :Soru Önergeleri

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA
(Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı)

7/31938

İlgi : 12.08.2025 tarihli ve E-43452547-120.07.04-1679907 sayılı yazınız.

Bakanlığımıza intikal eden, İzmir Milletvekili Sayın Rahmi Aşkın TÜRELİ tarafından tevcih edilen 7/31938 esas numaralı yazılı soru önergesinin cevabı Ek'te gönderilmektedir.

Bilgilerini ve gereğini arz ederim.

Mehmet Fatih KACIR
Bakan

Ek : Soru Önergesi Cevabı

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu:03CD32C8-32AA-40EF-9F89-EFBD60E5FA3C

Belge Doğrulama Adresi:<https://www.turkiye.gov.tr/stb-ebys>

Mustafa Kemal Mahallesi Dumlupınar Bulvarı Eskişehir Yolu 2151.Cadde No:154 06510 Çankaya /ANKARA

Telefon :03122016100

Bilgi İçin:soruongeresi@sanayi.gov.tr

Faks:03122016103

İnternet adresi: www.sanayi.gov.tr

Kep:sanayiveteknolojibakanligi.strateji@hs01.kep.tr

İZMİR MİLLETVEKİLİ SAYIN RAHİMİ AŞKIN TÜRELİ'NİN

7/31938 ESAS SAYILI YAZILI SORU ÖNERGESİNE İLİŞKİN CEVAPLAR

Türkiye'de araştırma-geliştirme (Ar-Ge) harcamalarının milli gelir içindeki payı oldukça düşüktür. 2007 yılından bu yana hazırlanan tüm Kalkınma Planlarında Ar-Ge harcamalarının önemi konusuna özel bir yer verilmesine ve bu alanda iddialı hedefler ortaya konulmasına rağmen hedeflerin çok gerisinde kalınmıştır.

Nitekim 2007-2013 yıllarını kapsayan Dokuzuncu Kalkınma Planının sonunda ulaşılması hedeflenen oran yüzde 2, 2014-2018 yıllarını kapsayan Onuncu Kalkınma Planının sonunda ulaşılması hedeflenen oran yüzde 1,8, 2019-2023 yıllarını kapsayan On Birinci Kalkınma Planının sonunda ise ulaşılması hedeflenen oran yüzde 1,8 olarak belirlenmişti. Bununla beraber Ar-Ge harcamalarının GSYH içindeki payı 2023 yılında yüzde 1,42 olarak gerçekleşmiştir.

Söz konusu oranlar gelişmiş ülkelerle ve ülkemizle benzer gelişmişlik düzeyinde olan ülkelerle kıyaslandığında oldukça düşük oranlardır.

2024-2028 yıllarını kapsayan On İkinci Kalkınma Planının sonunda ise ulaşılması hedeflenen oran yüzde 2,05 olarak belirlenmiştir.

Bu bilgiler ışığında;

Soru 1- Türkiye'de Ar-Ge harcamalarının milli gelir içindeki payında gözlenen bu düşüklüğü hangi nedenlere bağlıyorsunuz?

Soru 2- Kalkınma Planlarının tümünde bu alanda ortaya konulan hedeflere ulaşamamasının genel sebepleri nelerdir?

Soru 3- 2007-2013 yıllarını kapsayan Dokuzuncu Kalkınma Planı hedefi olan yüzde 2 oranına ulaşamamasını hangi faktörlere bağlıyorsunuz?

Soru 4- 2014-2018 yıllarını kapsayan Onuncu Kalkınma Planı hedefi, olan yüzde 1,8 oranına ulaşamaması nereden kaynaklanmıştır?

Soru 5- 2019-2023 yıllarını kapsayan On Birinci Kalkınma Planı hedefi olan yüzde 1,8 oranına ulaşamamasının sebebi nedir?

Soru 6- Ar-Ge harcamalarında hedeflenen performansın çok gerisinde kalınmasının Türkiye ekonomisine olan olumsuz etkisini ölçecek çalışmalar yapılmış mıdır? Yapıldıysa ulaşılan sonuçlar nelerdir?

Soru 7- Türkiye'nin bu kadar düşük Ar-Ge harcamalarıyla imalat sanayiinde ve diğer sektörlerde teknoloji yoğunluğunun artırılmasının ve bu çerçevede yüksek katma değer üreten bir mal ve hizmet yapısına geçilmesini mümkün görüyor musunuz?

Soru 8- Ülkemizin Ar-Ge harcamaları alanındaki düşük performansının rekabet gücümüzü zayıflattığını ve diğer ülkelerle aramızdaki gelişmişlik farkını büyüttüğünü düşünmüyor musunuz?

Soru 9- Reel sektörün ciddi bir kriz içinde olduğu, ekonominin büyüme hızının yavaşladığı, potansiyel büyüme oranının düştüğü bir konjonktürde 2028 yılında yüzde 2,05 oranına ulaşılmasını mümkün görüyor musunuz?

Soru 10- 2028 yılı için hedeflenen yüzde 2,05 oranı uluslararası ekonominin gittikçe artan rekabet ortamında sizce yeterli bir oran mıdır?

CEVAPLAR:

Türkiye’de, teknoloji yoğunluğunun artırılmasına ve sanayide daha yüksek katma değerli bir üretim yapısına geçilmesine yönelik olarak son 22 yılda kapsamlı bir Ar-Ge ve inovasyon ekosistemi inşa edilmiştir. Bu dönemde imalat sanayi ihracatı 240 milyar Doları aşarken Ar-Ge insan kaynağı ve araştırmacı sayılarında da önemli artışlar elde edilmiştir.

On İkinci Kalkınma Planı ya da daha önceki Kalkınma Planları kapsamında belirlenen hedefler, yalnızca Ar-Ge yoğunluğunun artırılmasına yönelik olmayıp aynı zamanda özel sektör başta olmak üzere ekosistemin tüm bileşenlerinin güçlendirilmesini, nitelikli insan kaynağının geliştirilmesini, bilimsel yayın sayısının artırılmasını ve sürdürülebilir kalkınmaya katkı sağlayacak yapısal dönüşümlerin hayata geçirilmesini de kapsamaktadır.

Bu bağlamda, ülkemizin 2002 yılında 1,2 milyar Dolar düzeyinde olan Ar-Ge harcamaları, 2019 yılında 10 milyar Dolar seviyesine, 2023 yılında 16,1 milyar Dolara yükselmiştir.

Hükümetlerimiz döneminde Ar-Ge harcamalarının GSYİH içindeki payı ise %0,5’lerden %1,42 seviyesine çıkarılarak İtalya ve Macaristan geride bırakılırken, İspanya ile aynı düzeye gelinmiştir. Bu kapsamda On İkinci Kalkınma Planı 2028 yılı hedefimiz %2,05, 2030 Sanayi ve Teknoloji Stratejisi kapsamında 2030 yılı hedefimiz 2,2 olarak öngörülmüştür..

Özel sektör Ar-Ge harcamaları son beş yıllık dönemde 8 katına çıkarak önemli bir ivme göstermiştir. 2023 yılı itibarıyla özel sektör, Ar-Ge harcamalarında %65,1 oranındaki payı ile temel itici güç olma konumunu sürdürmüştür. Bu performansla Türkiye, OECD ülkeleri arasında toplam Ar-Ge harcamaları içinde özel sektörün payını en çok artıran 4. ülke konumuna gelmiştir. Buradaki Ar-Ge harcamaları içinde en yüksek pay ise imalat sektörüne aittir. Yüksek teknoloji girişimler, bu alandaki en büyük harcama payına sahip olup sektörün yenilik kapasitesi açısından stratejik bir rol üstlenmektedir.

Tüm bu olumlu gelişmelere ilaveten, Ar-Ge insan kaynağı açısından da önemli ilerlemeler kaydedilmiş ve son beş yılda tam zaman eşdeğeri (TZE) cinsinden Ar-Ge personeli sayısı 1,5 kat artarak 2023 yılı itibarıyla 290.850 kişiye ulaşmıştır. Türkiye, bu artış oranıyla OECD ülkeleri arasında TZE Ar-Ge personeli sayısını en çok artıran ikinci ülke olmuştur. Mevcut durumda ülkemiz, bu alanda OECD ve AB ortalamalarının da üzerine çıkarak İspanya’yi geride bırakmış durumdadır.

Öte yandan, Ar-Ge istatistikleri hakkındaki mütalaalarda Avrupa ülkelerindeki benzer gelişmelerin de değerlendirilmesi faydalı olacaktır. Bu çerçevede, 2002 yılında ilk kez Avrupa Konseyi tarafından Ar-Ge harcamalarının GSYİH içindeki payının (Ar-Ge yoğunluğu)

2010 yılına kadar %3'e çıkarılması ve bunun 2/3'ünün özel sektör tarafından gerçekleştirilmesi hedefi konulmuştur. Ancak, söz konusu hedeflere öngörülen sürede ulaşılamayacağını anlaşılmaması ve devletlerin özel sektörü tam olarak kontrol edip yönlendirme şansı bulunmaması gibi etkenler nedeniyle orijinal hedeflerin korunması yolu seçilmiş ve bu hedef Avrupa 2020 Stratejisi kapsamında 2020 yılı için güncellenmiştir. 2024 yılında ise %3 Ar-Ge yoğunluğu hedefine ulaşılması öngörülen yıl yeniden değerlendirilerek bahse konu hedefin 2030 itibarıyla gerçekleştirilmesi, yeni hedef olarak belirlenmiştir.

Bakanlığımız ise, bu bağlamda, ülkemizin Ar-Ge ekosisteminde diğer paydaşlarıyla birlikte, kendi görev ve yetki alanı dahilinde; mevzuat düzenlemelerinden strateji belgeleri ve eylem planlarına, Ar-Ge ve yenilik destek programlarından yatırım teşviklerine kadar uzanan bir düzlemde yoğun ve titiz çalışmalar yürütmektedir.

Bakanlığımız çalışma ve katkıları arasında yer alan Yeni Yatırım Teşvik Sistemi, 2030 Sanayi ve Teknoloji Stratejisi, HIT-30 Yüksek Teknoloji Yatırım Programı, Yatırım Taahhütlü Avans Kredisi/Finansmanı (YTAK) Programı, Teknoloji Hamlesi Programı gibi programların hepsi de, ülkemizde Ar-Ge harcamalarının artırılması ve sürdürülebilir, teknoloji yoğun, yüksek katma değerli mal ve hizmet üretim yapısına geçişin süratle sağlanması açısından kıymetli birer araçtır. Hâlihazırda tüm ülke geneline yayılan Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri ile Teknoparklarımız ise, ekonomimizi Ar-Ge, yenilik ve tasarım yoluyla uluslararası düzeyde rekabet edebilir, yenilikçi bir yapıya kavuşturmak adına önemli bir fonksiyonu üstlenmektedirler. Türkiye'de son 22 yılda inşa edilen kapsamlı Ar-Ge ve inovasyon ekosistemi ve kurumsal yapılar neticesinde hem Ar-Ge, tasarım ve yenilik çıktıları bakımından hem de ekosistem büyüklüğü anlamında önemli gelişmeler kaydedilmiş olup belirlenen hedeflere güvenle ilerlenmektedir.